

Jussi Tervola

8.9.2020

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta

Kuulemistilaisuus 9.9.2020

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi väliaikaisesta epidemiakorvauksesta ja toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 105/2020 vp)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta lausua väliaikaisesta epidemiakorvauksesta.

Hallitus esittää, että välillä 1.8.–31.12.2020 maksettaisiin kiinteää 75 euron epidemiakorvaus niille toimeentulotuen saajille, jotka saivat perustoimeentulotukea myös tämän vuoden maaliskuun ja heinäkuun välisenä aikana niin, että perustoimeentulotukea myös maksukuukautta edeltävänä kuukautena. Esityksen tavoite on tukea taloudellisesti heikoimmassa asemassa olevia henkilöitä ja perheitä tilanteessa, jossa koronavirusepidemia ja sen vuoksi säädetyt poikkeus- ja rajoitustoimet sekä suositukset ovat aiheuttaneet ylimääräisiä kuluja ja kustannuksia.

Vleisesti ottaen THL pitää tärkeänä ja kannatettavana, että koronaepidemian aiheuttamia taloudellisia vahinkoja korvataan niille, joiden arjesta selviytymistä epidemia ja siihen liittyvät rajoitukset ovat vaikeuttaneet. THL haluaa kuitenkin nostaa muutaman huomion koskien esityksen perusteluita ja korvauksen kohdentumista suhteetta esitettyihin tavoitteisiin.

Esityksessä epidemiakorvausta perustellaan sillä, ettei nykyisessä sosiaaliturvassa ole osia, joilla tuen hakijan tai hänen perheensä lisääntyneitä elinkustannuksia voitaisiin poikkeuksellisissa tilanteissa, kuten nyt koronaepidemian aikana, ottaa erikseen huomioon ja korvata. Esitys antaa tältä osin harhaanjohtavaa tietoa, sillä täydentävällä ja ehkäisevällä toimeentulotuella on nimenomaan tarkoitus vastata tämänkaltaisiin tilanteisiin. Sosiaali- ja terveysministeriö antoi maaliskuun lopussa lukuisia toimeentulotuen käsittelyyn liittyviä suosituksia, joilla epidemian luomat poikkeuskulut esimerkiksi koululaisten kotiruokailussa pyrittiin huomioimaan.

Lisäksi epidemiakorvaus kohdistuu ajallisesti tilanteeseen, jossa pahin epidemiavaihe Suomessa on ohi, ja ylimääräiset kulut kuten kouluruokailu kotona ja elintarvikkeiden kotiinkuljetukset eivät ole enää kovin ajankohtaisia. Esityksen perusteella epidemiakorvaus vaikuttaakin tuelta, jolla hyvitetään kevään epidemiavaiheen vaikutuksia jälkikäteen. Tätä korvauksen jälkikäteisluonnetta ja nykyistä epidemiatilannetta ei ole käsitelty ollenkaan hallituksen esityksessä, joten syksyllä ajoitetun korvauksen perustelu jää hyvin puutteelliseksi. Myöskään epidemiakorvauksen eurotasolle ei ole esitetty mitään perustetta tai laskelmaa.

THL katsoo, että epidemiakorvaus ei näin järjestettynä kohdistu kovin tehokkaasti talouksiin, jotka ovat kärsineet epidemiasta taloudellisesti eniten. Heitä ovat erityisesti työpaikkansa tai yritystoimintansa menettäneet kotitaloudet. Kelan tilastojen mukaan maaliskuu-heinäkuussa

Jussi Tervola

8.9.2020

toimeentulotuen kuukausittaiset saajamäärät kasvoivat keskimäärin viisi prosenttia (12 000 hlö/kk) verrattuna vuodentakaiseen. Työmarkkinatuen saajamäärät kasvoivat sen sijaan yli 30 prosenttia (66 000 hlö/kk). Ero prosenteissa on kuusinkertainen. Valtaosa (94 prosenttia) toimeentulotuen saajista on ns. vanhoja saajia. Työmarkkinatuen saajamääriä kasvattaa jonkin verran yrittäjille lanseerattu työmarkkinatuki.

THL katsookin, että väliaikainen epidemiakorvaus olisi kohdistunut tehokkaammin epidemiasta taloudellisesti kärsineisiin, jos korvaus olisi liitetty toimeentulotuen sijasta työmarkkinatukeen ja sen lapsikorotuksiin, kuitenkin niin että korvaus ei vähentäisi toimeentulotuen määrää. THL huomauttaa myös, että toisin kuin muussa työttömyysturvassa, yrittäjien työmarkkinatukeen ei tällä hetkellä makseta lapsikorotuksia ilmeisesti nopean käyttöönoton sujuvoittamiseksi. Lapsikorotusten puuttuminen on kuitenkin omiaan lisäämään epidemiasta johtuvaa lapsiperheiden taloudellista ahdinkoa, ja siksi asia olisi hyvä korjata yhdenmukaiseksi muun työttömyysturvan kanssa.

Yleisesti ottaen esitetty epidemiakorvaus voi olla tarpeellinen sen saajille kohdistuen kaikkein pienituloisimpiin kotitalouksiin. THL kuitenkin katsoo, että korvauksen tarve syksyllä 2020 on esityksessä puutteellisesti perusteltu. Korvaus ei myöskään kohdistu tehokkaasti sen tavoitteeseen nähden, joka on tukea perheitä, jossa koronavirusepidemia ja rajoitukset ovat aiheuttaneet ylimääräisiä kuluja ja kustannuksia.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Johtaja

Anu Muuri